

Univerzita Pardubice  
Filozofická fakulta

Španělsko a Španělé v povědomí českých vysokoškolských studentů  
Případová studie Univerzita Pardubice

Ivo Semerák

Bakalářská práce  
2009

Univerzita Pardubice  
Fakulta filozofická  
Katedra sociálních věd  
Akademický rok: 2008/2009

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ivo SEMERÁK  
Studijní program: B6703 Sociologie  
Studijní obor: Sociální antropologie

Název tématu: Španělsko a Španělé v povědomí českých vysokoškolských studentů. Případová studie Univerzita Pardubice.

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Student zpracuje téma dle následující osnovy:

1. Úvod
2. Stručný nástin česko-španělských vztahů
3. Informace získané na střední škole
4. Informace získané z masmédií
5. Informace získané z vlastní zkušenosti
6. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**Chudoba Bohdan, Španělé na Bílé hoře, Praha 1945**  
**Kašpar Oldřich, Čechy v zrcadle hispanoamerických dějin, Praha 1996**  
**Lenz Jaroslav, Kulturní styky českošpanělské, Praha 1930**  
**Polišenský Josef, Tisíciletá Praha očima cizinců, Praha 1999**

Vedoucí bakalářské práce:

**doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc.**  
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2009**



prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.  
děkan

L.S.



PhDr. Livia Šavelková, Ph.D.  
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 23.3.2009

Ivo Semerák

## **Poděkování**

Rád bych na tomto místě poděkoval především doc. PhDr. Oldřichu Kašparovi, CSc. za jeho odbornou pomoc, podporu, vstřícnost, cenné rady a připomínky, které mi poskytl během konzultací této práce.

Dále bych rád poděkoval všem, kteří mi poskytli údaje pro tuto práci a všem za jejich podporu.

## **Abstrakt**

Cílem této práce je zjistit, jaké je mezi studenty Univerzity Pardubice povědomí o Španělsku a španělské kultuře. Dále se práce zabývá problematikou česko – španělských vztahů od jejich počátků v 10. století po současnost a jejich vývojem.

## **Klíčová slova**

Španělsko – Španělé – kultura – studenti – Univerzita Pardubice

**Abstract**

The aim of this thesis is to find out, what awareness is among the students of the University of Pardubice about Spain and Spanish culture. Further this thesis is dealing with problems of Czech – Spanish relations from their beginning at the 10th century to present and their progression.

**Key words**

Spain – Spaniards – culture – students – University of Pardubice

## Obsah

<b>ÚVOD .....</b>	<b>10</b>
<b>1 TEORETICKÁ ČÁST.....</b>	<b>11</b>
<b>2 METODOLOGIE.....</b>	<b>17</b>
<b>3 PRAKTICKÁ ČÁST.....</b>	<b>19</b>
<b>4 ŠPANĚL .....</b>	<b>19</b>
<b>5 CESTOPISY.....</b>	<b>21</b>
5.1 ČETLI JSTE NĚJAKÝ CESTOPIS O ŠPANĚLSKU? POKUD ANO, JAK NA VÁS ZAPŮSOBIL? .....	21
5.2 VIDĚLI JSTE NĚJAKÝ DOKUMENTÁRNÍ FILM O ŠPANĚLSKU? JAK VÁS ZAUJAL? .....	22
5.3 ZÁVĚREM:.....	24
<b>6 HISTORIE – POLITIKA.....</b>	<b>25</b>
6.1 JAK SE JMENUJE SOUČASNÝ ŠPANĚLSKÝ KRÁL? .....	25
6.2 KDO BYL FRANCISCO FRANCO? .....	25
6.3 ETA .....	26
6.4 MAUR .....	27
6.5 ZÁVĚREM:.....	29
<b>7 UMĚNÍ.....</b>	<b>30</b>
7.1 JAKOU UDÁLOST ŠPANĚLSKÝCH DĚJIN ZACHYTL PABLO PICASSO NA PLÁTNĚ S NÁZVEM GUERNICA?.....	30
7.2 JMENUJTE NĚKTERÉ ŠPANĚLSKÉ UMĚLCE.....	30
7.3 KDO JE PEDRO ALMODÓVAR?.....	32
7.4 FLAMENCO.....	34
7.5 ZÁVĚREM:.....	35
<b>8 PŘÍSLOVÍ .....</b>	<b>36</b>
8.1 JAKÝ OBLÍBENÝ ČESKÝ POKRM, JEHOŽ NÁZEV SE SKLÁDÁ ZE DVOU SLOV, V SOBĚ ZAHRNUJE PŘÍVLASTEK „ŠPANĚLSKÝ“?.....	36
8.2 V KTERÉM ČESKÉM PŘÍSLOVÍ SE OBJEVUJE VÝRAZ „ŠPANĚLSKÁ VESNICE“ A CO TO ZNAMENÁ? .....	36
8.3 ZÁVĚREM:.....	37
<b>9 REÁLIE .....</b>	<b>38</b>
9.1 TOREADOR.....	38
9.2 PAELLA .....	38
9.3 ZÁVĚREM:.....	39
<b>ZÁVĚR.....</b>	<b>40</b>
<b>POUŽITÉ ZDROJE .....</b>	<b>43</b>



<b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>	<b>45</b>
<b>PŘÍLOHY .....</b>	<b>46</b>

## Úvod

Jedním z hlavních podnětů pro zvolení tématu mé bakalářské práce mi byla má poslední návštěva Španělska v roce 2008, kde jsem měl možnost setkat se s mnoha mladými českými turisty, kteří do Španělska přijeli výhradně k moři a za teplejším podnebím. Z rozhovorů s nimi jsem zjistil, že o samotné zemi, kde svou dovolenou trávili, skoro nic nevěděli. Z toho mála co věděli, byly znalosti povětšinou obecného rázu.

Druhým důvodem pro zvolení tohoto tématu byl můj osobní zájem o Španělsko a jeho kulturu. Kromě toho jsem na Univerzitě Pardubice absolvoval kurzy španělského jazyka pod vedení Mgr. Věry Hyhlikové a měl jsem možnost absolvovat řadu přednášek doc. PhDr. Oldřicha Kašpara, CSc. Několikrát jsem také zavítal na přednášky Stálé iberoamerikanistické konference, které se na naší univerzitě pravidelně pořádají.

Nesmím také opomenout skutečnost, že na Univerzitě Pardubice působí i studenti ze zahraničí, mimo jiné i ze Španělska, kteří přicházejí do styku s českými studenty každý den.

Všechny tyto podněty mě přivedly k myšlence, abych se pokusil zjistit, jak moc jsou studenti pardubické univerzity seznámeni se španělskými reáliemi a co vše znají o této zemi na Pyrenejském poloostrově. S tím se pojí i daleko hlubší kontext, a to vztah celé naší země ke Španělsku. Proto jsem se v teoretické části své práce zaměřil na stručné nastínění česko – španělských vztahů v průběhu staletí a v praktické části jsem zjišťoval informace o Španělsku a jeho kultuře přímo od studentů.

## 1 Teoretická část

Česko – španělským vztahům nebyla v minulosti věnována tak velká pozornost jako např. vztahům česko – italským nebo česko – německým. Nicméně tradice česko – španělských vztahů, ať již kulturního, politického či jiného charakteru, má v historii hluboké kořeny. Jak píše Jiří Chalupa: „...v některých historických epochách se osudy českých zemí a Španělska, geograficky dvou velmi vzdálených oblastí, prořaly někdy až překvapivě intenzivním způsobem.“ (Chalupa 2005: 188). První náznaky těchto vztahů se dají rozpoznat již v 10.století. Z tohoto období pochází první historický doklad o vztahu mezi Španělskem a tehdejšími českými zeměmi. V počátcích těchto nově se rodících vztahů se objevuje jméno Ibrahím ibn Jakúb. Byl to židovský kupec a diplomat. Ibrahím byl především vyslancem cordóbského chalífy al-Hakama II., který podnikl středoevropskou cestu na dvůr císaře Oty Velikého. Zhruba v roce 965 se dostal do Prahy (Frágy), kterou popsal následovně: „ A co se týče země Bújislava, tedy její délka od města Frága až k městu Kráková, rovná se cestě tři týdnů a hraničí po celé délce se zemí Turků. Město Frága je vystavěno z kamene a vápna a je největším městem co do obchodu. Přicházejí sem z města Kráková Rusové a Slované se zbožím. A z krajín Turků muslimové, židé a Turci rovněž se zbožím a obchodními mincemi. Ti vyvážejí od nich otroky, cín a různé kožešiny...“ (Polišenský 1999: 15). Popis dále pokračuje a dává nám nahlédnout do obchodní sféry tehdejší Prahy. Za zmínku jistě stojí uvést konec tohoto popisu: „Zvláštní je, že obyvatelé země Bújima jsou snědí, černých vlasů, zatím, co světlý typ je u nich řídký.“ (Polišenský 1999: 15). O jeho dojmech z Čech a naší metropole se dozvídáme z *Knihy cest a zemí (Kitáb al-masálik val mamálik)*, jejímž autorem je Abú Ubaid al Bakrí.

Za zmínku také stojí, že archeologové podle jistých indicií posunují počátek česko – španělských vztahů do doby daleko starší. Vede je k tomu nález zlaté amforky, která byla nalezena v Roudnici nad Labem. Tato amforka vykazuje jisté podobnosti s amforkami z náhrdelníku tzv. Dámy z Elche, což je socha iberského původu datovaná do 4.století př.n.l., v jejímž vzhledu mnozí badatelé vidí silně helénistické prvky.

Dalším výrazným rysem počátečních fází vztahů naší země se Španělskem se ve 12. století stává silné rozšíření kultu sv. Jakuba, který byl patronem španělských křesťanů. O síle kultu tohoto svatého svědčí i fakt, že v Čechách najdeme přes dvě stě kostelů jemu zasvěcených. Navíc španělsky se Jakub řekne Santiago, což nás odkazuje na slavnou katedrálu V Santiago de Compostella, kam mířily i hojné počty českých poutníků, o čemž svědčí nálezy symbolů této poutě, což jsou náhrdelníky z mušlí hřebenatek tzv.vieiras. Viz podrobněji (Ryneš 1974: 93 – 115).

V letech která následovala se vývoj vztahů mezi naší zemí a Španělskem nezastavil. Ba naopak. Tak například mnoho českých studentů se vydávalo na pouť za studiem na univerzitu v Salamance, neboť do založení Karlovy univerzity zbývalo ještě sto let. Ta, když byla nakonec v roce 1348 založena, byla ovlivněna uspořádáním na univerzitě v Salamance. Nicméně jména ani seznamy českých studentů se bohužel nedochovaly.

Asi poslední významnější událostí, která spojila tyto dvě země, byla angažovanost Přemysla Otakara II. ve 2.pol.13.století ve sporu o říšskoněmeckou korunu. V tomto sporu vystopovali spolu s ním i Richard Cornwallský a Alfons X. Moudrý.

Další významnou etapou je období vlády Lucemburků, kdy se na pražském dvoře vyskytovala řada astrologů, mezi nimiž byli i zástupci Španělska. Z této doby mimo jiné pochází astrologický kodex Václava IV.

V roce 1438 došlo k významné události, a to návštěvě Diega Valery, což byl španělský diplomat a cestovatel, který jako první po Ibrahímu ibn Jakúbovi píše o Čechách z pohledu vlastních zkušeností. O Praze napsal toto: „*Bez pochyby se mi zdá, že jsem většího města neviděl*“ (Polišenský 1999: 16). V téže roce do naší metropole zavítali papežský legát Juan de Carvajal a Pero Tafur z Cordóby, což byl andaluský šlechtic.

Ve významu českých dějin, ale i v dějinách celé Evropy, byla velice významným obdobím doba husitských válek. V tomto období plném zmatků a nejednotnosti nastoupil do úřadu zemského správce království Jiří z Poděbrad. Ten později, již jako král, zorganizoval zahraniční cestu po evropských dvorech v západní Evropě, kterou nakonec podnikl v letech 1465 - 1467 jeho zeť Lev z Rožmitálu. V jeho početné družině byl i mladík Václav Šašek z Bírkovala, který celou cestu spolu s norimberským průvodcem Gabrielem Tetzlerem zaznamenával. Družina se logicky nemohla vyhnout ani Pyrenejskému poloostrovu a tak mohli zachytit tehdejší obraz Santiaga de Compostela, Barcelony, Kastilie i Aragonie. Jejich velice čtivý popis byl v latině poprvé vydán roku 1581. Navíc se jejich popis Španělska a Portugalska stal prvním česky psaným cestopisem, týkajícím se těchto dvou zemí v Čechách. Viz (Hrubeš 1971: 69-82)

O pár let později byl vydán v Seville španělský překlad Kroniky české, která se zhruba až do 18.století stala nejstěžejnějším pramenem informací o tehdejších Čechách.

Když v 16.století dochází k nástupu Habsburků na český trůn, prožívají Čechy jakýsi „zlatý věk“ španělské kultury. Viz (Kašpar 1987: 381-399). Navíc skoro ve stejné době nastupují Habsburkové na trůn i v samotném Španělsku, a tudíž se Čechy a Španělsko setkávají daleko častěji než kdy předtím. Velkou zásluhu u nás na tom měl hlavně vnuk Isabely Kastilské a

Ferdinanda Aragonského, Ferdinand I. Habsburský, který si španělské dědictví přinesl s sebou do Čech. Spolu s ním ho doprovázela i značná skupina sekretářů, poradců a mnoha dalších. Jedním z jeho sekretářů byl i básník tradičního kastilského stylu Cristobal de Castillejo, který se ve svých básních často o Praze zmiňoval.

Později se v Čechách začíná utvářet tzv. španělská strana, jejíž členové pocházejí hlavně z rodů Pernštejnů či Lobkoviců, které jsou nějak spřízněny s významnými španělskými rody jako například Cortés, Mendoza či Cardoua. Členové této španělské strany vnášeli do českého prostředí mnoho španělských prvků. Korespondenci mezi sebou vedli hlavně ve španělštině, vnesli do českého prostředí španělskou módu a také přísnou dvorskou etiketu. Příkladem vztahů se španělskou stranou byl v roce 1555 sňatek Vratislava z Pernštejna s Marií Maxmilianou Manrique de Lara. Viz (Růžička, Fritz 1974: 163-169). Marie přinesla do Čech mimo jiné malou voskovou sošku, Pražské Jezulátko (El Niño Jesus), která se později stala zdrojem velmi rozšířeného kultu nejen u nás, ale i v celém španělsky hovořícím světě. Tato soška, reprezentující vrchol španělského renesančního umění, se po smrti Marie Manrique de Lara dostala do rukou její dcery Polyxeny, která ji později věnovala řádu Karmelitánů, kteří jeho kult rozšířili po světě. Viz také (Forbelský, Royt, Horyna 1992: 95)

K tomuto období se váže také zajímavý fenomén madridských velvyslanců v Čechách. Mezi nejvýznamnějšími z nich jmenujme např. Juana de Borja, Baltazara de Zúñiga či hraběte z Oñate.

Velice důležitým datem je rok 1556, kdy byli do Prahy povoláni Ferdinandem I. Jezuité, nebo-li příslušníci Tovaryšstva Ježíšova, kteří se usadili v bývalém klášteře a kostele u sv.

Klimenta, který původně náležel Dominikánům. Ti postupně vybudovali kolosální komplex budov, vysoké učení a knihovnu. Viz také (Richterová, Čornejová 2006: 199).

Nyní se posuneme zhruba do 18.století. Zde dochází k úpadku španělského vlivu, který byl postupně nahrazen francouzským. Nicméně španělský vliv nezanikl úplně, ale byl podporován prostřednictvím obchodních styků českých zemí se španělskými zámořskými koloniemi. V tomto období byla i velmi důležitá činnost Jezuitů v zámoří, neboť jejich spisy a dopisy jsou neocenitelným zdrojem informací. Viz (Barteček 1997: 21)

S nástupem 19.století se v Čechách začíná projevat tendence začlenit národní život do evropského rámce. Dochází k jisté obrodě španělské kultury v Čechách. Jsou překládána díla klasických autorů (Jaroslav Vrchlický). Vědci začínají bádát v českých archivech a Španělsko navštěvují jak čeští umělci, tak i spisovatelé, jako např. v roce 1890 Julius Zeyer, jehož nadšení touto zemí je v jeho tvorbě velmi patrné.

V roce 1900 byla otevřena hispanistická studia na Univerzitě Karlově. V roce 1919 začala nová etapa česko – španělských vztahů, neboť tehdejší Československo navázalo se Španělskem oficiální diplomatické styky díky prvnímu československému velvyslanci v Madridu Miloši Kobrovi. V této době v Praze působil Španělský kroužek (Círculo Español de Praga), jehož činnost měla poměrně zásadní dopad na česko – španělské vztahy. Jeho členové rozvíjeli vztahy se Španělskem a ve finále to byly právě oni, kdo stál v pozadí znovunavázání diplomatických vztahů. V této době přijela do tehdejšího Československa řada představitelů španělské kultury a mnoho z našich umělců a vzdělanců zamířilo na Pyrenejský poloostrov. Španělský kroužek pořádal kurzy, výstavy, přednášky a na konci

20.let 20.stol. se přejmenoval na Španělský a ibero – americký ústav s knihovnou čítající okolo 2000 svazků.

Za zmínku jistě stojí, že zde nějakou dobu od roku 1931 pobýval v exilu španělský král Alfons XIII.

Slibný vývoj mezi těmito dvěma zeměmi byl narušen občanskou válkou ve Španělsku (1936 – 1939), během které zemřel i značný počet Čechů a Slováků, kteří se rekrutovali jako dobrovolníci. Po druhé světové válce se vztahy mezi zeměmi zpřetrhaly v důsledku rozdílného politického vývoje. Do tohoto poválečného období se datuje vznik české hispanistiky.

V 60.letech se situace obrací k lepšímu. Do Španělska opět začínají jezdit čeští umělci a roku 1967 bylo v Praze založeno Středisko ibero – amerických studií. V 70.letech došlo k podepsání obchodních dohod a byla také podepsána dohoda o dopravě. 9.února 1977 došlo k znovunavázání styků a vytvoření velvyslanectví. Poté dostaly události rychlý spád. Byly uspořádány velké výstavy mapující česko – španělské vztahy (v Madridu *Praha – srdce Evropy*), tehdejší prezident Václav Havel navštívil Madrid v roce 1990 a v roce 1991 naopak Prahu navštívil španělský premiér González. V červenci 1995 přijel španělský král Juan Carlos I. na oficiální návštěvu České republiky. Viz (Kašpar 2007: 781 - 800).

Posledním z významnějších důkazů, že česko – španělské vztahy jsou stále živé může být otevření Institutu Cervantes spolu s knihovnou Carlose Fuentesese. *„Institut Cervantes v Praze by slavnostně otevřen v září 2005 za přítomnosti španělského prince a princezny“*. ([www.praga.cervantes.es](http://www.praga.cervantes.es))



## 2 Metodologie

Pro potřeby svého výzkumu k mé bakalářské práci jsem využil kvalitativního výzkumu, konkrétně metody dotazníku s otevřenými otázkami a jeho následnou analýzu. Jak zmiňuje Hendl ve své knize, kvalitativní výzkum je *„proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“* (Hendl 2008: 48).

Dotazník obsahoval celkem 14 otázek, které jsem se snažil koncipovat tak, aby se dotýkaly cestopisů, historicko – politického okruhu, umění, „přísloví“ (španělského vlivu v českém jazyce) a v neposlední řadě i reáliemi současného Španělska. Výběr těchto okruhů byl ryze prostý. Chtěl jsem, aby dotazník nebyl monotematicky zaměřen, ale naopak aby poukázal na obecnější vědomosti studentů. S tím byl spojen i výběr studentů, kterým jsem dal dotazník vypracovat v průběhu prosince a ledna. Celkem jsem oslovil 61 studentů, kteří zastupovali obory Historicko – literární studia, Historii, Sociální antropologii, ale i Informační technologie. Dotazník jsem pojal samozřejmě anonymně, což si myslím je i pro respondenty příjemnější.

Pokusil jsem se také zjistit, z jaké střední školy studenti na pardubickou univerzitu přišli. Ukázalo se, že vzorek 61 studentů nakonec pokryl celkem široké spektrum středních škol.

Výsledky dopadly následovně:

- Gymnázium – 34 studentů
- Lyceum – 1 student
- Obchodní akademie – 5 studentů
- Střední odborná škola – 15 studentů
- Střední odborné učiliště – 1 student
- Střední průmyslová škola – 3 studenti
- Jiný typ – 2 studenti

Jak již bylo zmíněno, samotný výzkum byl proveden formou dotazníku s otevřenými otázkami, jehož „ Produktem jsou odpovědi napsané respondenty. Respondent má mít dostatek času pro vyplnění dotazníku.“ (Hendl 2008: 186).

### 3 Praktická část

#### 4 Španěl

*Co se vám vybaví, když se řekne Španěl?* Tuto otázku jsem položil 29 studentům nad rámec otázek v dotazníku, neboť mě zajímalo, jak vůbec vnímají samotné obyvatelé Španělska. Hned v úvodu musím ale podotknout, že v momentě, kdy jsem tuto otázku pokládal, jsem si neuvědomil, že by bylo kvůli odpovědi dobré znát pohlaví respondentů. Tím by se analýza jejich odpovědí značně zlepšila, ale hlavně zpřesnila. Proto jsem musel nejprve zjistit podle koncovek nebo typu písma či odpovědi o jaké pohlaví se jedná. Mou práci značně zjednodušil seznam studentů, kteří se do předmětu Antropologie umění, kde jsem tuto otázku položil, zapsali. V seznamu bylo celkem zapsáno 14 studentů a 38 studentek. Samotné odpovědi z velké části refletovaly převahu ženského pohlaví. Když shrnu celkově odpovědi žen, velmi často se objevovaly odpovědi typu „*krásný éterický mladý sexy muž*“ nebo „*hezký chlap s vášní v krvi a v bílé košili*“ či „*opálený vysoký tanečník flamenka*.“ Tedy dalo by se obecně hovořit o jakémsi konstruování Španěla jako exotického a zároveň erotického symbolu. Oproti tomu byli muži ve svých odpovědích více stručnější a věcnější. Psali, že Španěl je v jejich očích sympatický hubený muž. Jeden respondent odpověděl, že jde i o „*pohodový typ*“ a zdůraznil jeho pohyblivost, zřejmě díky asociaci s flamenkem. Zajímavé je podívat se na společné rysy, které Španělovi přiřkla obě pohlaví. Španěla vnímají jako tmavovlasého muže se snědou pokožkou, který je velmi temperamentní. Ve více případech byl dokonce ztotožňován s toreadorem. Několik studentů také napsalo, že jde o opáleného muže. Zde je zajímavá komparace těchto odpovědí s

těmi, ve kterých se píše, že jde o snědého muže. Tu je vidět značný rozdíl. Někdo vnímá Španěla jako snědý typ a někdo zase jako opáleného muže. Nicméně ne všechny odpovědi se shodovaly s výše zmíněnými názory. Tak například jedna dívka uvedla, že Španěl je „*nagelovaný, hezký klučík, růžová košile → až moc se o sebe starají*“. Dále se objevily také velice zajímavé asociace ke slovu Španěl. Jedna studentka napsala, že se ji vybaví „*jižní temperamentní typ, sangria, Paso Doble – tanec inspirovaný atmosférou býčích zápasů*“. U jedné studentky to asociovalo „*mapu*“ a další napsala, že se ji vybavila španělská bota. Další zajímavou odpovědí bylo, že se vybaví „*horko, energie, barvy, veselost, nevázanost a temperament, divoké rytmy a tance – vášeň; katolicismus, inkvizice, krutost, úžasná architektura a barvitost*“. Další dvě studentky nebyly až tak shovívavé a popsaly Španěly trochu kritičtěji. „*(napadly mě) asi vzpomínky z Erasmu, trochu arogantní, vždy spolu, neustále veselí, temperamentní, ale jinak docela fajn*“ a druhá napsala „*temperamentní černovlasý jinoch se sklony k přehánění a vyzdvihování vlastních předností, přátelský a pohostinný*“ .

Všechny tyto odpovědi vytvářejí jakýsi všeobecný obraz Španěla. Na takovýchto, svým způsobem rasistických, stereotypech se velice často charakterizuje celá daná populace. Za příklad si můžeme vzít Murphyho, který píše: „*Podle rasistických postojů jsou Italové od narození chlípni, Židé od přírody chamtiví, černoši mají vrozený cit pro rytmus a Němci jsou přirozeně nadřazení snad všem ostatním.*“ (Murphy 2006: 25).

Nakonec bych zde rád zmínil poslední zajímavou odpověď, ve které bylo Španělsko spojováno s velkým centrem židovské vzdělanosti, inkvizicí 1492 a Kryštofem Kolumbem.

## 5 Cestopisy

Do prvního bloku jsem zařadil dvě otázky, které měly prověřit jaké mají studenti povědomí o Španělsku obecně z cestopisné perspektivy.

### 5.1 Četli jste nějaký cestopis o Španělsku? Pokud ano, jak na vás zapůsobil?

Na tuto otázku odpovědělo kladně 7 respondentů, což odpovídá 11% a záporně 54 respondentů, což je 89%.

Odpovědi na tuto otázku mají spornou validitu, neboť kladné odpovědi se dají rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří odpovědi typu „Ano“. Tato odpověď může být pravdivá, ale samozřejmě také být nemusí. Nicméně se z ní nedá zjistit něco konkrétnějšího. Druhou skupinu tvoří již specifitější odpovědi. Velmi dobré odpovědi napsali pouze tři respondenti. Z nich bylo jasné, že četli opravdový cestopis. Př. *„Ano, Čapek – zaujal mě čtivou formou, jinak znám popisy ze šp.hor“* ; *„Z Čech až na konec světa; - popisný, faktický a podnětný“* a dále pak *„četl jsem jen turistického průvodce o Barceloně, jinak cestopis z dob zámořských objevů“*. Na druhou stranu se objevilo mnoho zajímavých odpovědí, jak již správných tak špatných. V mnoha případech nečetli studenti klasický cestopis, ale třeba různá periodika typu Koktejl a Lidé a země. V těchto případech jsem odpověď uznal. Nejde sice o cestopis v pravém slova smyslu, ale na druhou stranu se skrze tato periodika svět poznávat svým způsobem dá. Př. *„ne, ale byla jsem na diashow o putování do Santiaga de Compostela + možná nějaký článek v Koktejlu, na který si už nevzpomínám.“* ; *„ano, zapůsobil velice, hlavně část o španělském kulinářství“* a nakonec *„určitě ano, ale už si nevzpomenou jaký, kultura lišící se od té naší mě zaujme vždy.“*

Mezi neuznané odpovědi jsem zařadil pouze jednu. „*četl-exoticky (působil); pozn. Byl to katalog cestovní kanceláře.*“

Z výše citovaných odpovědích je vidět, že mnoho studentů nikdy cestopisy orientující se na Španělsko nečetlo, nicméně je zde vidět snaha o prezentaci svých znalostí, které získali z periodik zaměřujících se na člověka, kulturu a cestování. Zajímavá proto byla výše zmíněná odpověď s katalogem cestovní kanceláře. Je zde možná dobře patrné, že dnes se za cestopis považuje cokoliv, co se trochu dotýká cizích zemí.

## **5.2 Viděli jste nějaký dokumentární film o Španělsku? Jak vás zaujal?**

Ano odpovědělo 35 studentů, tedy 57% a ne 26 studentů, což odpovídá 43%.

V této otázce již byli studenti úspěšnější. Drtivá většina kladných odpovědí obsahovala odkaz na televizní pořady typu Koření a Cestománie. Př. „*viděla jsem Cestománii, kde se všeobecně hovořilo o Šp. (jídlo, města, slavnosti, tradice). Bylo to velice rychlé, moc jsem z toho nepochytila.*“ Zde se opět ukázalo, že i tato odpověď z bloku cestopisů nebude mít velkou validitu kvůli jejím neurčitým a nic neřikajícím odpovědím. Př. „*Jakýsi, kdysi ano, ale asi moc nezaujal, když si to takhle nepamatuji*“ V některých odpovědích se zrcadlilo to, jak se dokumenty snažily trochu přiblížit temperament této země „*Určitě jsem něco viděla, ale nepamatuji si název. Španělsko se mi líbí, většinou z dokumentu čiší „jižanská pohoda“, nebo „možná nějakou televizní relaci typu Cestománie; → působení- nespoutaným ohnivým životem*“. Několik odpovědí bylo obecného rázu „*Spoustu dokumentárních filmů o Španělsku během hodin španělštiny. Nejdříve mě nadchla španělština, poté Španělsko a určitě do této*

*země nesčetněkrát zavítám“* nebo např. *„Ano....asi jako každý jiný dokumentární film – „hmmm...tam bych se rád podíval“.* Malá skupina studentů se pustila i do rozboru a kritiky těchto televizních pořadů. *„Cestománie; - záleží na kvalitě dokumentaristů, Šp. bylo vykresleno jako nádherná bezprostřední země – ostatně jako všechny jiné popisované země (téměř)“* nebo též *„ano, několik. Záleží od koho a z jakého pohledu byl natočen. Převážná část dokumentů je ve stylu, jež se snaží ukázat typicky romantický šp. tradice, zvyky, památky – zápasy s býky, flamenco. Mnoho dokumentů v současnosti → vytváření typických symbolů pro určitou zemi.“*

Jeden člověk poukázal na to, že i technika, kterou je dokument natočen, může ovlivnit divákův názor: *„ano, zaujal, trochu ponurá atmosféra způsobená kamerou“.* Zde by bylo docela zajímavé, v čem respondent viděl onu ponurost, která je pro dokument poněkud zvláštní.

Dva respondenti v odpovědích uvedli, že dokument viděli a v jejich případě jde navíc o dokument, který jde trochu více do hloubky a zaobírá se různými událostmi španělské historie a není obecným popisem země a jejího obyvatelstva. *„Na ČT 2 kdysi dokumentární film o diktatuře Francisca Franca, dokument zaujal a ještě si matně vybavuji dokument o španělských Habsburcích 16.stol., ale to už je dávno“* a *„dokument o španělské inkvizici“.*

V jedné odpovědi zaznělo: *„ano, rozšířil informace o Španělsku a španělské kultuře, identitě“.* V této odpovědi mi přijde velmi zvláštní, že dotyčný použil zrovna výraz *„identita“.* Navíc si myslím, že použít zrovna slovo *identita* na dokument je trochu přehnané. Sice se nám dokumenty snaží přiblížit mentalitu dané země, ale zajisté ne do takové míry, že by se dalo mluvit o identitě.

Na závěr bych uvedl velmi zmatečnou odpověď, která se v jednom dotazníku objevila. *„Dokumenty ano, záleží na tom, na co se dívá. Co se týče krajiny – Šp. je úžasná země, až na vítr. Co se týče lidí, záleží na tom, zda je to dokument stavěný kladně nebo záporně. Ale jinak působí vcelku kladně.“*

### **5.3 Závěrem:**

Při pohledu na celý tento blok dopadly výsledky takto: kladných odpovědí bylo v tomto bloku 42, což odpovídá 34%. Záporných odpovědí bylo celkem 80, což činí 66%.



## 6 Historie – politika

### 6.1 Jak se jmenuje současný španělský král?

Na tuto otázku odpovědělo správně 17 studentů, tedy 28% a špatně 44, což je 72%.

Můžeme říci, že tato otázka reflektuje současné politické a mediální dění. Španělský král Juan Carlos I. se v politickém dění drží spíše v pozadí a nijak zvlášť se neprojevuje. Navíc španělským dvorem neotřásají různé skandály, a proto je i svým způsobem pro zahraniční média neatraktivní, a tudíž se u nás o dění ve španělské královské rodině nic neví. Pravým opakem je Britská monarchie. Tou otrásá jeden skandál za druhým. Nejdříve princezna Diana a nyní princové Harry a William spolu se svým otcem princem Charlesem a nevlastní matkou Camilou. Dalo by se tedy říci, že lidé vědí o dění v britské monarchii prostřednictvím skandálů. Vždyť v Evropě máme mnoho dalších monarchií a víme o nich také tolik? Tento fakt může být důkazem i toho, co lidé pravidelně sledují, bulvár.

Co se týče samotných odpovědí, lze je rozdělit pouze na ty, které byly zodpovězeny správně a na ty co nikoliv. U této otázky studenti ani netipovali královo jméno. Pouze dva respondenti se domnívali, že se jedná o Filipa popř. Filipa II. !

### 6.2 Kdo byl Francisco Franco?

Správných odpovědí bylo 33, tedy 54% a špatných 28, které odpovídají 46%.

U této otázky jsou odpovědi zhruba 1:1. Svým způsobem mě tento výsledek překvapil, neboť jsem si myslel, že povědomí o Frankovi bude větší. Je nutné podotknout, že do správných odpovědí nešlo uzнат odpovědi typu „nějakej vojenskej důstojník

či co“. Dále se často objevovalo, že Franco byl vojevůdce. Tím on nikdy nebyl. Byl to sice generál, ale ne vojevůdce a nikam s vojsky netáhl. Další zajímavý fakt je, že spousta studentů vůbec nezmínila, že se jednalo o diktátora. Z vysloveně špatných odpovědí stojí za zmínku jedna velmi kuriózní, a to „mořeplavec“.

Nejlepší odpovědí bylo, že Franco je „*diktátor, vládl 1939 – 1975 ; diktátor po občanské válce; Francisco Franco y Bahamonde*“. Tato odpověď je navíc jedinečná v tom, že autor napsal i Francovo další jméno, které není tolik známé. Druhá velice dobrá a komplexní odpověď je: „*diktátor, který po občanské válce ve Šp. (tuším 1936 – 1939) převzal moc a držel ji až do své smrti (tuším koncem 70.let 20.stol.). Poté Šp. vstoupilo zanedlouho do Evropského hospodářského společenství*“.

Dalšími dobrými odpověďmi byly: „*postava novodobých dějin, nějak 1930 sesazení královské rodiny, stal se později prezidentem nebo spíš diktátorem*“ ; „*velitel revolucionářů ve šp. občanské válce*“ a „*generál Franco, španělský autoritativní fašistický vůdce; k moci nastoupil v 2.pol.30.let*“.

V dalších odpovědích se vyskytovalo: „*fašista*“, „*vůdce Španělska po občanské válce*“ nebo „*fašistický vůdce Španělska ve 30.letech*“. Těchto odpovědí nebylo mnoho a přitom samotný fakt, že Franco byl fašista je důležitý.

### **6.3 ETA**

Správně odpovědělo 52 respondentů, což odpovídá 85%. Špatně odpovědělo 9 respondentů, což je 15%.

O Baskické separatistické organizaci se můžeme často dozvědět i z našich médií. Tento fakt se zřetelně odráží v odpovědích. Velmi často se objevovalo, že jde o teroristickou

organizaci nebo o organizaci bojující za osamostatnění Baskicka. Př. „*baskická osvobozenecká organizace; bojuje za samostatnost Baskicka, mimo jiné i teroristickými útoky*“ nebo např. odpověď „*(„teroristická“) organizace, jejímž cílem je osamostatnění Baskicka; radikální organizace; útoky ve vlacích např.*“ V této odpovědi se přesně zrcadlí zájem médií o události spojené s radikální činností této skupiny.

V jedné odpovědi se objevilo, že ETA je „*křesťanská extrémistická skupina*“. I když je patrné, že respondent měl ponětí o co se jedná, nemohl jsem odpověď uznat, neboť samotná ETA se nedeklaruje jako křesťanská skupina.

Za zmínku stojícím jevem byly odpovědi, které ETU spojovaly se značkou českých elektrospotřebičů. Tento druh odpovědi by se dal rozlišit na dva typy. V prvním typu odpovědi byla ETA, jako značku elektrospotřebičů, zmíněna lehce nadneseně hned vedle správné odpovědi. Př. „*teroristická organizace;- výrobce elektrospotřebičů v Čechách :-)*“. Druhým typem jsou odpovědi, které lze brát za úplně špatné, neboť respondent do odpovědi uvedl pouze značku českých elektrospotřebičů. Vzhledem k orientaci celého dotazníku na Španělsko lze předpokládat, že student považuje ETU za španělskou značku elektrospotřebičů a nebo prostě nevěděl správnou odpověď, a tak uvedl alespoň českou značku.

## **6.4 Maur**

Správně zodpovědělo tuto otázku 13 studentů, tedy 21% a špatně 48 studentů, což odpovídá 79%.

Tato otázka dělala studentům největší obtíže. Mnoho odpovědí bylo vyhodnoceno jako špatných, neboť slovo Maur aplikovali na pokřtěného Araba nebo Araba obecně. Správná

odpověď byla, že sice jde o název pro Araba na Pyrenejském poloostrově, ale ve středověku. Mnoho lidí též považovalo Maura za rasu nebo za obyvatele Mauretánie. Zhruba tak polovinu špatných odpovědí tvořilo tvrzení, že Maur je původní obyvatel Španělska. Další špatné odpovědi byly: „zřejmě domorodec“, „člen španělské menšiny“, „příslušník kmenu“, „rasa“, „označení pro černochy z minulosti“, „národ“. Velice zajímavou odpověď napsal jeden respondent: „příslušník kmene Maurů, jejichž kultura byla velice vyspělá a obohatila ostatní národy, v Praze např. synagoga v neo-maurském stylu“. Nicméně tato odpověď nemohla být opět uznána.

Oproti tomu správné odpovědi nebyly zase tak barvité. Asi jednou z nejlepších odpovědí je: „Arabové, kteří byli odsunuti conquistadory; - obývající španělský poloostrov až do roku 1492 (vyhnání Maurů); - název pro Araby obývající Pyrenejský poloostrov“. Až na chybu v první části, že nejde o španělský poloostrov, ale Pyrenejský byla odpověď komplexní. Další dobré odpovědi byly např. : „označení Arabů, co přišli na Pyrenejský poloostrov z Afriky (7.stol.)“ či „obyvatelé (dobytelé) J Španělska; vytlačování a postupně zatlačeni na samotný jih a do Afriky (od dob reconquisty)“.

Již ve výše zmíněných odpovědích je vidět širší historické povědomí respondentů, nicméně ještě trochu více prohloubené mi přijde v odpovědi: „Arab – do roku 1492 měli ve Šp. Cordóbský chalífát; - pak pokřesťanstění nebo vyhnání; - španělština obsahuje mnoho arabských slov“ nebo také „arabské obyvatelstvo, které ve středověku obsadilo jih Šp. až k Toledu, pozůstatky Cordóba“. Zde je důležité upozornit na to, že respondent zaměnil jména měst Cordóba a Granada. Posledním dobytým arabským královstvím na Pyrenejském poloostrově. byla právě Granada.

### **6.5 Závěrem:**

Správných odpovědí bylo v tomto bloku bylo 115, což činí 47% a nesprávných odpovědí bylo 129, tedy 53%.

## 7 Umění

Hned první otázka v tomto bloku je trochu sporná, neboť přesahuje do bloku historie – politika. Nicméně zařadil jsem ji do bloku umění záměrně, protože se obraz stal jedním ze symbolů španělské občanské války a poukázal na násilí spáchaném na nevinném obyvatelstvu městečka Guerniky. Dalším důvodem, proč jsem tuto otázku zařadil, byl fakt, že se toto Picassovo plátno objevuje v každé učebnici dějepisu, a tudíž by nemělo být pro studenty až tak neznámou věcí.

### 7.1 Jakou událost španělských dějin zachytil Pablo Picasso na plátně s názvem Guernica?

Správně odpovědělo 24 studentů, což odpovídá 39% a nesprávně 37 studentů, což činí 61%.

Řekl bych, že tato otázka byla jedna z těch, které činili studentům asi nejvíce potíže. Mnoho uznaných odpovědí je hodně obecných jako např.: „španělská válka“. Nicméně mezi těmito ne až tak výraznými odpověďmi jako „vypálení Guerniky“, vyčnívá několik odpovědí, které lze považovat za dobré nebo uspokojivé. Nejlepší odpovědí bylo, že Picasso zachytil: „občanskou válku ve Španělsku (1936 – 1939) ; - bombardování města Guernika v roce 1937“. Mezi lepší odpovědi by se dalo zařadit: „zničení jedné španělské vesničky (sever Španělska) fašisty za španělské občanské války ve 30.letech“ či „bombardování šp. vesnice (Luftwafe)“.

### 7.2 Jmenujte některé španělské umělce

Správně odpovědělo 48 studentů, tedy 79% a neodpovědělo (nebo odpovědělo nesprávně) 13 studentů, tedy 21%.

V této otázce se projevila tendence míchat umělce z Latinské Ameriky a Španělska. Př. „Frida, Gael García Bernal,

*Picasso*“. Zde respondent napsal na první dvě místa Mexičany a Španěla jako třetího. Je navíc zajímavé, že Frida Kahlo byla zmiňována poměrně často, ale ve skutečnosti je u nás prakticky neznámá. Do širšího povědomí se dostala až díky stejnojmennému filmu mapujícím její život. Je až podivuhodné, jak dobře natočený film přibližující život španělsky mluvící osobnosti se může tak agresivně vrýt lidem do paměti, že Fridu zmiňují ještě před všeobecně známým Pablem Picassem. Za zmínku jistě stojí, že pouze v jednom případě zaznělo i malířčino příjmení Kahlo. To může vypovídat, že studenti mají pouze povědomí o tom, že jde o španělsky mluvící umělkyni a příjmení je pro ně vedlejší nebo dokonce nepodstatné.

V jednom případě se v odpovědi objevilo: „*El Greco, Salvador Dalí, Gaudí*“. El Greco se v žádné jiné odpovědi již neobjevil. Respondent tím prokázal jisté znalosti v oblasti dějin umění, neboť se El Greco narodil na Krétě, ale žil ve Španělsku. Navíc také zmínil známého surrealistického malíře a modernistického architekta.

Další za zmínku stojící odpověď byla: „*Carlos Santana, Gabriel García Márquez, Antonio Banderas*“. Zde nastal opět problém s mícháním národností. Carlos Santana je Mexičan a Gabriel García Márquez pochází z Kolumbie. Márquez byla také jedna z častých odpovědí. Patří k současným nejvíce známým španělsky píšícím spisovatelům u nás.

V řadě odpovědí na tuto otázku se objevila jména literátů jako Lope de Vega nebo Miguel Cervantes y Saavedra. Jde asi o nejznámější španělské spisovatele, o kterých se učí i na základní škole. Proto bylo možná tolik odpovědí tohoto znění. Navíc Dona Quijota a jeho autora zná snad každý. Mezi dalšími literáty zaznělo i jméno Calderón de la Barca. Tento spisovatel zlatého věku Španělska ale zazněl pouze jednou.

Jednou se objevilo jméno Paco Peňa, což je španělský kytarista flamenca. Tato odpověď jasně odráží respondentovy hlubší znalosti jak v hudbě, tak i ve španělském umění.

Často zmiňovanými umělci byly Antonio Banderas a Penelope Cruz. Což jsou asi nejslavnější reprezentanti Španělska ve filmové tvorbě. S filmovým průmyslem je spojeno i jméno Pedro Almodóvar, který byl zmíněn dvakrát. Mezi další současné umělce Španělska, kteří se objevili v dotaznících pouze jednou, patří Bebe, což je současná španělská zpěvačka a Ojos de Brujo, což je současná hudební skupina.

Zajímavé odpovědi nebyly pouze ty kladné, právě naopak. Ve dvou dotaznících se objevila jména jako (Eugéne) Delacroix, což je francouzský malíř 19.století, a (Francois) Rabelais, což je pro změnu francouzský spisovatel 16.stol.

Jedna odpověď byla velmi obsáhlá, leč projevilo se v ní již zmiňované míchání národností – „*Gael García Bernal* (Mexičan), *Diego Luna* (Mexičan), *Penelope Cruz* (Španělka), *Pedro Almodóvar* (Španěl), *Picasso* (Španěl), *Frida Kahlo* (Mexičanka), *Julio a Enrique Iglesias* (Španěl), *Gloria Estefan* (Kuba), *Gaudí* (Španěl), *Goya* (Španěl), *G.G.Márquez* (Kolumbie)“.

Často se také objevily kombinace umělců z různých časových period: „*Picasso, Almodovar, Cervantes*“. Tedy 20., 21. a 16. století.

### **7.3 Kdo je Pedro Almodóvar?**

Správně odpovědělo 21 studentů, což činí 34% a špatně 40 studentů, což odpovídá 66%.

1/3 správných odpovědí není špatný výsledek, nicméně jsem očekával o trochu vyšší úspěšnost, neboť se Pedro Almodóvar čím dál tím více dostává do našeho povědomí a někdy je jeho tvorba kritizována za to, že začíná být komerční. Nicméně



odpovědi, které se na tuto otázku objevily, lze považovat za pozoruhodné. Z těch špatných je zajímavé zdůraznit, že jeden student považoval Almodóvara za španělského premiéra. Další uvedl, že Pedro Almodóvar má něco společného s reformami a u dvou studentů se objevily dosti kuriózní odpovědi. První z nich tvrdil, že Almodóvar je cestovatel nebo objevitel. Druhý z nich napsal, že se jedná o dobyvatele. V jednom případě ho ještě navíc pasovali na herce, kterým není. Jako poslední bych rád uvedl lapidární odpověď, která zněla, že Pedro Almodóvar je: „*budovatel dobrých věcí*“.

Co se týká dobrých odpovědí, studenti v některých případech uvedli informace, které poukazují na hlubší znalosti o tomto režisérovi. Jeden respondent napsal: „*režisér-homosexuální; filmy: Volver, Špatná výchova, Vše o mé matce*“. Tento respondent jako jediný zmínil režisérovu sexuální orientaci, která se v jeho filmech silně odráží a je jejich častým motivem. Na toto přesně reagoval jeden student v odpovědi „*slavný španělský režisér filmů jako např. Vše o mé matce; - jeho filmy jsou zaměřeny převážně na tematiku žen či homosexuálů a jejich vztahu se společností*“.

Almodóvar za svou múzu považuje Penelope Cruz. O tomto faktu věděl pouze jeden student: „*španělský režisér např. Vše o mé matce, Mluv s ní; za svou múzu považuje Penelope Cruz*“.

Jeden člověk zmínil i to, že nejde pouze o režiséra, ale i scénáristu.

V jednom dotazníku bylo dokonce napsáno do jakého žánru bývá Almodóvar zařazován: „*režisér (současný), tvůrce alternativních filmů (muž se převléká za ženu)*“.

## 7.4 Flamenco

Kladně odpovědělo 59 lidí, což odpovídá 97%. Záporně odpověděli pouze 2, což činí 3%.

V této otázce je vidět nejtypičtější výsledek. Řekl bych, že je dán tím, že když se v naší společnosti řekne Španělsko, vybaví se nám několik symbolů této země, mezi něž flamenco rozhodně patří. Navíc se můžeme setkat i s přirovnáními jako „Španělsko, země slunce a flamenka“ apod. Mnoho odpovědí bylo jednoslovných – „tanec“, ale několik respondentů se v odpovědích více rozepsalo a poukázalo na širší znalosti. Asi za jednu z nejlepších odpovědí lze považovat tuto: „*hudební styl a tanec; na kytaru se hraje technikou rasgado (víření)*“. Zde je patrné, že autor této odpovědi má povědomí o hře flamenka. Navíc stejný respondent uvedl v otázce „Jmenujte některé španělské umělce“ Andrése Segoviu, což byl klasický kytarista a hudební pedagog.

V několika odpovědích se objevila i zmínka o tom, že flamenco není pouze tanec, ale svěbytná kultura: „*tanec + kultura kolem něj*“.

Velmi zajímavé odpovědi jsem obdržel od čtyř respondentů, kteří ve svých odpovědích zmínili i historii flamenka. Reagovali na ovlivnění romskou hudbou: „*tanec, pocházející především z cikánské kultury v Andaluzii*“ ; „*tanec považovaný za typicky španělský, který se tančí převážně na jihu Šp. ve stínu pod fíky při zpěvu slavíků až do brzkých ranních hodin ;- pochází od španělských gitanos*“ nebo „*tanec, vycházející především z cikánské kultury v Andalusii*“ a nakonec „*tradiční španělská hudba, založená na specifickém rytmu, spojeno s Romy – Gitanos, jejich tradiční hudba; tanečnice, kytary, kastaněty*“. Zde byly zmíněny i hudební nástroje kastaněty a kytara, tudíž dva neoddelitelné prvky flamenka. Kastaněty mimo této odpovědi

zazněly ještě jednou : „*druh španělského tance, kde se používají např. kastaněty*“. Ve výše zmíněných odpovědích je patrné, že dva respondenti mají povědomí o tom, že flamenco obohacené o romské prvky se formovalo okolo Andaluzie.

Nakonec bych ještě rád poukázal na to, že pouze jeden student zmínil procítěnost tohoto tance: „*typický velice rychlý španělský tanec plný citů*“.

### **7.5 Závěrem:**

V bloku umění bylo celkem správných odpovědí 152, což činí 62% a špatných nebo nesprávných odpovědí 92, což se rovná 38%.

## 8 Přísloví

### 8.1 Jaký oblíbený český pokrm, jehož název se skládá ze dvou slov, v sobě zahrnuje přívlastek „španělský“?

Na tuto otázku správně odpovědělo 59 studentů, tedy 97% a nesprávně 2 studenti, odpovídající 3%.

Tato otázka patří k jedné s nejvíce výrazným výsledkem v celém dotazníku. Myslím si, že je to dáno hlavně tím, že jsme se asi všichni s tímto jídlem v životě setkali. U špatných odpovědí si myslím, že se respondenti spíše nechali zmást konstrukcí věty a slovem „přívlastek“, než že by nevěděli o jaké jídlo se jedná. V odpovědi na tuto otázku respondenti někdy přidali i citoslovce, které navíc poukázalo na jejich vztah k tomuto jídlu. Př. „španělský ptáček.....mňam!“ nebo „španělský ptáček – FŮJ :)“.

### 8.2 V kterém českém přísloví se objevuje výraz „španělská vesnice“ a co to znamená?

Dobře odpovědělo 40 studentů, tedy 66% a špatně 21, což odpovídá 34%.

U této otázky se objevilo množství polovičních odpovědí nebo odpovědi nekompletních, které jsem bohužel nemohl uznat. Bylo v nich ve většině případů jasné, že respondent zná správnou odpověď, ale buď ji špatně formuloval nebo prostě napsal pouze polovinu. Některé neuznané odpovědi byly poměrně zajímavé: „bordel“ ; „neschopnost se domluvit v klidu, vyústění hádky,...“ nebo například „znamená to ztrátu orientace v prostoru ( mezi domy, ve městě )“.

Na druhou stranu bylo několik odpovědí velmi dobrých. Př. „to je pro mě španělská vesnice; - že je to pro mě terra incognita

*:-), neznámá věc, prostředí, neznám to“ nebo „je to pro mě španělská vesnice→ Šp. byli pro Čechy v minulosti např. novověk dost cizí prvek – jiný typ člověka než Čech (barva pleti, jazyk,...) + Šp. bylo daleko→je to pro mě šp. vesnice = tzn. je to pro mě něco, co netuším, neznám“.*

*Ve dvou dotaznících dva respondenti poukázali i na historický původ tohoto rčení: „je to pro mě španělská vesnice → tento výraz se používá, pokud člověk mluví o něčem čemu nerozumí; -osobně nevím proč říkáme „španělská vesnice“, kdosi z mých kamarádů ze zahraničí mi však např. říkal o tom, že používají jiný ekvivalent / zemi pro toto přísloví“ nebo odpověď „to je pro mě španělská vesnice = něco cizího, neznámého...; - tuším, že některý národ zase používá sousloví „česká vesnice“→musela pro ně být v jistý okamžik něčím nepředstavitelným, cizím, neznámým“.*

### **8.3 Závěrem:**

V tomto bloku bylo 99 správných odpovědí, tedy 81%. Nesprávných odpovědí bylo 23, tedy 19%.

## 9 Reálie

### 9.1 Toreador

V této otázce odpovědělo kladně 46 respondentů, což odpovídá 75%. Záporně odpovědělo pouze 15 dotazovaných, což odpovídá 25%.

Tato otázka přinesla nejvíce zajímavých odpovědí z celého dotazníku. Zároveň bylo u mnohých velice těžké rozhodnout, zda odpověď uznat, či nikoliv, neboť u velkého počtu respondentů bylo z odpovědi patrné, že ví o co se jedná, ale vyjadřovali se velice obecně a neurčitě a v mnoha případech používali i zvláštní obraty. Př. „*ten týpek, co „kočíruje“ býky v aréně*“ nebo např. „*chlapík co pobíhá v koridě s býkem*“ Samotný pojem corrida, použilo velmi málo studentů. Ve většině odpovědí se spíše objevuje termín aréna.

Další skupinu odpovědí by mohly tvořit ty, které jsou víceméně správné, nicméně je v nich dosti kostrbaté vyjadřování a neznalost pojmů. Takovým příkladem může být muleta, kterou respondenti ve svých odpovědích popisovali často různými způsoby: „*ten co dělá koridu; má červený plášť a dráždí býka*“ nebo „*muž v aréně, který červeným plátnem provokuje býka*“ či „*zabíjí býka při býcích zápasech (show, při které se býk nejprve dráždí červeným sukнем*“. Zde je také vidět, jak je v povědomí mnoha lidí zakořeněna představa, že muleta je červené barvy. Ve skutečnosti je spíše do fialova.

### 9.2 Paella

Správných odpovědí bylo 32, což je 52%. Nesprávných odpovědí bylo 29, tedy 48%.

V této otázce byly odpovědi velice vyrovnané. Paella jako

národní jídlo Španělska se dostává do povědomí Čechů čím dál tím více. V mnoha odpovědích se objevilo: „*jídlo*“. Někteří studenti ale napsali přeci jen obsáhlejší odpověď. Jedna z nich vystihuje hlavní představu toho, co to vlastně paella je: „*španělské národní jídlo ( rýže + mořské plody )*“. V jedné odpovědi se ukázalo, že jeden respondent měl i znalosti o historickém kontextu. Napsal totiž: „*pánev, název jídla (vlastně všechno smíchané na pánvi; dříve jídlo pro vězně)*“.

Ve dvou odpovědích došlo k hezké záměně za slovo pareo, což je šátek na plavky. Ve dvou odpovědích stálo, že jde o „*jídlo, šátek na plavky*“ . A nakonec jedna odpověď odrážela i vědomosti o tom, že se paella nedělá jen s mořskými plody: „*mňam; rýžový pokrm s mořskými plody, ale může být i s kuřecím masem*“.

### **9.3 Závěrem:**

V tomto bloku bylo správných odpovědí celkem 78, což je 64%. Špatně odpovědělo 44 respondentů, což činí 36%.

## Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaké mají studenti Univerzity Pardubice povědomí o španělské kultuře a Španělsku samotném. Také jsem se snažil zjistit, jak moc studenti vnímají španělský vliv, který k nám proniká sice ne v tak intenzivním měřítku jako například vliv německý. Z výsledků kvalitativního výzkumu, který jsem provedl u 61 studentů z oborů Historicko – literární studia, Historie, Sociální antropologie a Informačních technologií formou dotazníku s otevřenými odpověďmi vyplynulo, že studenti sice jisté povědomí mají, nicméně různého charakteru. Na tomto místě je důležité zohlednit i obor, který respondenti studují. Dá se předpokládat, že historici budou úspěšní např. v bloku Historie politika. Oproti nim například studenti Informačních technologií nemusí mít tak dobrý výsledek, neboť historie nepatří do sféry jejich zájmu.

Hned první blok přinesl poměrně slabý výsledek. Celková úspěšnost byla pouze 34%. Z odpovědí, které se zde objevily bylo patrné, že většina studentů cestopisy orientované na Španělsko v životě nečetla. Svědčí o tom i 11% úspěšnost v této otázce. Oproti tomu otázka zaměřená na dokumentární filmy dopadla celkem dobře. Většina studentů sice opět neviděla klasický dokumentární film o Španělsku, nicméně popsali alespoň pořady typu Koření nebo Cestománie.

Blok Historie – politika přinesl vyrovnané odpovědi. Kladných odpovědí bylo 47% a záporných 53%. Mohu říci, že se zde objevila opravdu pestrá škála odpovědí, ať již dobrých či špatných. Nejvíce mě v tomto bloku překvapily odpovědi u otázky *Kdo byl Francisco Franco?* Odpovědi jsou víceméně 1:1, ale můj předpoklad byl, že u této otázky bude převažovat více kladných odpovědí. Z dotazníků také vyplynulo, že ve většině odpovědí nebylo vůbec zmíněno, že jde o fašistického diktátora či fašistického generála. Další zajímavé



výsledky přinesla otázka, kde jsem se ptal, co znamená *ETA*. Zde byl výsledek opravdu výrazný. Kladně odpovědělo celých 97% respondentů. Poslední otázkou v tomto bloku bylo vysvětlení slova *Maur*. Tato otázka se ukázala být nejproblematictější z celého bloku, neboť celých 79% odpovědí bylo nesprávných.

Dalším v pořadí byl blok umění. Zde byla úspěšnost 62%. V této části bylo asi největším problémem u otázky *Jmenujte některé španělské umělce* rozlišit, zda se jedná o španělského nebo latinoamerického umělce. Překvapivého výsledku se mi dostalo u otázky *Kdo je Pedro Almodóvar?* I přes to, že jde o poměrně známého španělského režiséra alternativních filmů, nevědělo o něm celých 66% respondentů. Ti kdo naopak věděli o koho jde, napsali i jeho nejznámější filmy *Volver*, *Vše o mé matce* a *Špatná výchova*. V poslední otázce, týkající se umění, šlo o vysvětlení pojmu *Flamenco*. Zde jsem zaznamenal druhý nejlepší výsledek, a to celých 97% správných odpovědí.

Předposledním blokem byla přísloví, nebo spíše odkaz na Španělsko v českém jazyce. Zde mě překvapilo, že celých 34% respondentů nevědělo, co to znamená, když se řekne španělská vesnice. Mnozí z nich napsali i dosti kuriózní odpovědi. U otázky *Jaký oblíbený český pokrm, jehož název se skládá ze dvou slov, v sobě zahrnuje přívlastek „španělský“?* respondenti opět dosáhli pěkného výsledku. Celých 97% správných odpovědí.

Posledním blokem mého dotazníku byly reálie. Zde měli respondenti napsat, co to je paella a toreador. U paelly se výsledky objevily v poměru 1:1. 52% správných a 48% špatných odpovědí. Zato u toreadora se objevilo množství barvitých a někdy i dosti osobitých odpovědí. Mnoho z nich jsem bohužel nemohl uznat, a proto celých 25% odpovědí bylo ohodnoceno jako špatných. Tento pojem navíc dělal respondentům obtíže, neboť z mnoha odpovědí bylo patrné, že daný pojem znají, jen se ale neuměli správně

vyjádřit.

Co říci závěrem? Z mého výzkumu vyplývá, že jisté základní povědomí o Španělsku a jeho kultuře studenti Univerzity Pardubice mají, nicméně mé očekávání, s jakým jsem k výzkumu přistupoval, se nenaplnilo. Předpokládal jsem, že celková úspěšnost by se mohla pohybovat alespoň okolo 75%. Skutečná úspěšnost studentů byla pouhých 57%. Oproti tomu neúspěšnost byla celých 43%. Dalo by se tedy říci, že odpovědi byli zhruba v poměru 1:1. To je vzhledem k úrovni obtížnosti jednotlivých otázek poměrně slabý výsledek. I když vezmu v úvahu fakt, že Španělsko je od nás značně vzdáleno, dnešní doba přináší spoustu možností jak se s jeho kulturou a historií setkat. Ať již prostřednictvím literatury nebo médií.

Z obecnějšího pohledu je můj výzkum také dokladem upadající kulturní gramotnosti, neboť všichni respondenti prošli středoškolským vzdělávacím systémem a přitom jejich znalosti lze považovat za neodpovídající. Samo za sebe hovoří, že ani jeden dotazník nebyl vyplněn se 100% úspěšností.

## Použité zdroje

ARTETA, Antonio Ubierto, et al. *Dějiny Španělska*. 3. dopl. vyd. Praha : Lidové noviny, 2007. 915 s. ISBN 978-80-7106-836-5.

BARTEČEK, Ivo. *Jezuité v Latinské Americe zemí Koruny české*. Ostrava : Scholaforum, 1997. 21 s. ISBN 80-86058-35-2 .

FORBELSKÝ, Josef, ROYT, Jan, HORYNA, Mojmír. *Pražské Jezulátko*. 1. vyd. Praha : Aventinum, 1992. 95 s. ISBN 80-7151-276-1 .

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum : Základní teorie, metody a aplikace*. 2. přeprac. vyd. Praha : Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HRUBEŠ, Jiří. *El Itinerario Checo más Antiguo de España y Portugal*. In *IAP V*. Praha, 1971. s. 69-82.

CHALUPA, Jiří. *Španělsko*. 1. vyd. Praha : Libri, 2005. 214 s. *Stručné dějiny států; sv. 26*. ISBN 80-7277-281-3.

KAŠPAR, Oldřich. *Čechy v zrcadle hispano - amerických dějin*. Pardubice : Kora, 1997. 140 s. ISBN 80-85644-16-9.

KAŠPAR, Oldřich. *Dějiny Španělska*. 3. dopl. vyd. Praha : Lidové noviny, 2007. s. 781 - 800 ISBN 978-80-7106-836-5.

KAŠPAR, Oldřich. *Ke španělským kulturním vlivům v předbělohorských Čechách*. In *Folia Historica Bohemica* 11., 1987. s. 381-399.

MURPHY, Robert F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2. dotisk vyd. Praha : SLON, 2006. 268 s. ISBN 80-86429-25-3.

POLIŠENSKÝ, Josef. *Tisíciletá Praha očima cizinců*. 1. vyd. Praha : Academia, 1999. 229 s. ISBN 80-200-0783-0.

RICHTEROVÁ, Alena, Čornejová, Ivana a kol. *Jezuité a Klementinum*. 1. vyd. Praha : Národní knihovna ČR : Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, 2006. 199 s. ISBN 80-7050-485-4.

RŮŽIČKA, Jaroslav, FRITZ, Charlotte. *El matrimonio español de Wratislao de Pernestán de 1555*. In *Ibero-Americana Pragensia VIII*. Praha, 1974. s. 163-169.

RYNEŠ, Václav. *El Culto de Santiago de Compostela en Bohemia*. In: *Ibero-Americana Pragensia VIII*, 1974. s. 93-115.

STRAUSS, Anselm, CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu : Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice : Albert, 1999. 228 s. ISBN 80-85834-60-X.

### **Internetové zdroje**

*Institut Cervantes v Praze* [online]. c1991-2008 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <[http://praga.cervantes.es/cz/o\\_nas\\_spanelske\\_stredisko\\_cesky.htm](http://praga.cervantes.es/cz/o_nas_spanelske_stredisko_cesky.htm)>.

## **Seznam příloh**

### Textová příloha

Příloha č.1 – Dotazník

Příloha č.2 – Tabulka s výsledky v jednotlivých otázkách

Příloha č.3 – Tabulka s výsledky v jednotlivých blocích otázek

Příloha č.4 – Článek v časopisu

### Obrazová příloha

Příloha č.5 – Mapa Španělska

Příloha č.6 – Obrazová část

## **Přílohy**

### **Příloha č.1 – Dotazník**

*Dotazník k bakalářské práci na téma: „Španělsko a Španělé v povědomí českých vysokoškolských studentů. Případová studie Univerzita Pardubice.“*

#### **Pokyny k vyplnění:**

- 1.) U typu střední školy prosím specifikujte. Např. gymnázium 4-leté, SOŠ technická, atd.
- 2.) V odpovědích na otázky se co nejvíce rozepište.

Jaký typ střední školy jste navštěvoval / a?

Gymnázium \_\_\_\_\_  
Lyceum \_\_\_\_\_  
Obchodní akademie \_\_\_\_\_  
Praktická s speciální střední škola \_\_\_\_\_  
SOŠ – Střední odborná škola \_\_\_\_\_  
SOU – Střední odborné učiliště \_\_\_\_\_  
SPŠ – Střední průmyslová škola \_\_\_\_\_  
Středisko praktické výuky \_\_\_\_\_  
Konzervatoř \_\_\_\_\_  
Jiný \_\_\_\_\_

1.) Četli jste nějaký cestopis o Španělsku? Pokud ano, jak na vás zapůsobil.

2.) Viděli jste nějaký dokumentární film o Španělsku? Jak vás zaujal?

3.) Jaký oblíbený český pokrm, jehož název se skládá ze dvou slov, v sobě zahrnuje přívlastek „španělský“?

4.) V kterém českém přísloví se objevuje výraz „španělská vesnice“ a co to znamená?

5.) Jak se jmenuje současný španělský král?

6.) Jakou událost španělských dějin zachytil Pablo Picasso na plátně s názvem Guernica?

7.) Kdo byl Francisco Franco?

8.) Jmenujte některé španělské umělce.

9.) Kdo je Pedro Almodóvar?

Napište, co znamenají tyto pojmy:

10.)Toreador –

11.)Paella –

12.)ETA –

13.)Flamenco –

14.)Maur –



## **Příloha č.2 – Tabulka s výsledky v jednotlivých otázkách**

	<b>ANO</b>	<b>%</b>	<b>NE</b>	<b>%</b>
Otázka č.1	7	11	54	89
Otázka č.2	35	57	26	43
Otázka č.3	59	97	2	3
Otázka č.4	40	66	21	34
Otázka č.5	17	28	44	72
Otázka č.6	24	39	37	61
Otázka č.7	33	54	28	46
Otázka č.8	48	79	13	21
Otázka č.9	21	34	40	66
Otázka č.10	46	75	15	25
Otázka č.11	32	52	29	48
Otázka č.12	52	85	9	15
Otázka č.13	59	97	2	3
Otázka č.14	13	21	48	79

## **Příloha č.3 – Tabulka s výsledky v jednotlivých blocích otázek**

<b>BLOK</b>	<b>ANO</b>	<b>%</b>	<b>NE</b>	<b>%</b>
Cestopisy	42	34	80	66
Historie – politika	115	47	129	53
Umění	152	62	92	38
Přísluví	99	81	23	19
Reálie	78	64	44	36

## Příloha č.4 – Článek z časopisu

### Není ETA jako ETA

**N**aše Jitka od malička ráda luxuje. Když jí bylo čtrnáct, přišla s prosbou, abychom koupili nový vysavač, že tenhle strašně řve a vůbec nesaje. Druhý den jsme tedy koupili nový, výkonnější a hlavně tišší.

Jednou jsem přišla domů, vysavač byl připravený v předsíni, ale Jitka cosi horečně hledala ve svém pokoji na internetu.

„Co hledáš?“ zeptala jsem se, ale Jitka neodpověděla. Zdálo se mi, že mě ani nevnímá. Pak našla, co hledala, a oddechla si nahlas: „Jo, aha... To je tahle ETA!“ Otočila se a konečně všechno vysvětlila: „Hlásili před chvílí, že ETA zase někoho zavraždila. A ona je to ta baskická separatistická organizace...“

Nic jsem nechápala. „Jakou ETU jsi myslela ty?“

Ukázala na náš nový vysavač: „Přece tuhle ETU...“

*čtenářka Simona*



## Příloha č.5 – Mapa Španělska



Mapa Španělska, ve které je vyznačeno jeho 17 autonomních oblastí.

## Příloha č.6 – Obrazová část



Busta tzv. Dámy z Elche, prvního možného zprostředkovatele styku Španělska a dnešními Čechy.



Španělský král  
Juan Carlos I.



Obraz s názvem Guernica, který Pablo Picasso namaloval v roce 1937, který ztvárňuje španělskou občanskou válku.

Generál Francisco Franco  
( 1892 – 1975 )





Španělský režisér Pedro Almodóvar

Toreador v koridě při práci s muletou



Paella – pokrm národního charakteru z rýže a s mořskými plody